

Cultura

Editia de Luni, 17 Noiembrie 2008

Interviu cu presedintele Filialei Constanta a Societatii de Stiinte Istorice din Romania, conf. univ. dr. Stoica Lascu:

130 de ani de la reintegrarea Dobrogei la Statul Roman (III)

69

O serie de manifestari au loc, in aceasta luna, cu scopul de a sarbatori cei 130 de ani care s-au scurs de la reintegrarea spatiului romanesc dintre Dunare si Mare in cadrul statal romanesc. Despre modul in care s-a manifestat constiinta nationala a romanilor inainte de Razboiul de Independenta, precum si despre liderul spiritual al romanilor dobrogeni, Costache Petrescu, continua sa ne informeze conf. univ. dr. Stoica Lascu, presedintele Filialei Constanta a Societatii de Stiinte Istorice din Romania.

Reporter: Exista marturii de epoca privind modul in care s-a manifestat constiinta nationala a romanilor dobrogeni in deceniile premergatoare Razboiului de Independenta?

Stoica Lascu: Romanii dobrogeni erau socotiti, in documente diplomatice emise de reprezentanti ai tinerei Romanii moderne, "ca niste frati si patrioti fierbinti ai patriei noastre si care au sperante a se uni cu noi pe viitor"; iar constiinta fratietatii lor este perceputa ca un pat germinativ intr-o viitoare reconfigurare geopolitica a spatiului aflat, inca, in cadrul Imperiului Otoman. Termenul de "tara noastra", de pilda, se regaseste tot mai des in vocabularul lor, atunci cind se referau la "Romania". Iata de ce, nu este de mirare ca, maturizindu-se aceste premise de constientizare identitara, romanii dobrogeni sa-si clameze, intr-un prielnic context international, in 1877-1878, asumarea unui destin comun national-statal cu fratii din stinga Dunarii: "sint prin Dobrogea subscrieri pentru a se alipi pe linga Romania"; li se aducea la cunostinta, in noiembrie 1877, parlamentarilor de la Bucuresti. "Populatia de acolo - din Dobrogea - se simte foarte fericita sa fie unita cu Romania si mi-a trimis adrese numeroase" - arata, la rindul sau, domnitorul Carol I, dupa cum ministrul de externe Mihail Kogalniceanu cuvinta in Parlament ca "romanii si musulmanii de abia asteapta pe romani";

Rep.: S-au pastrat numele unor dobrogeni care au militat pentru limba si nationalitate romaneasca in perioada de dinainte de 1877-1878?

S.L.: Desi nu am putea vorbi de o articulata miscare national-culturala romaneasca printre romanii dobrogeni comparabila cu cea din Transilvania sau Bucovina, din diverse motive obiective, totusi, aici au germinat valoroase actiuni puse sub semnul afirmarii romanismului, initiat mai ales de patrioti dobrogeni din zona Silistrei. Astfel, aici fiinteaza, din 1847, o scoala romaneasca, prin osirdia dascalului Petre, iar fiul acestuia, invatatorul Costache Petrescu, va pune, in 1866, bazele unui comitet scolar, numit "Eforia Scoalelor Romane"; care va premerge constituirea, in 1869, a "Societatii Romane pentru Limba si Cultura"; pandantul dobrogean al viitoarei ASTRE de la Sibiu. Aceasta societate a romanilor dobrogeni este, prin urmare, prima asociatie national-culturala

a romanilor din provinciile aflate sub dominatii straine - si preemtiunea merita subliniata ca atare. Acelasi vrednic militant national-cultural Costache Petrescu - ce poate fi socotit liderul spiritual al romanilor dobrogeni in ultimul deceniu al perioadei otomane - va tipari, in 1874, la Rusciuk, un Abecedar turco-roman, iar sub indrumarea sa au invatat carte romaneasca zeci si zeci de copii dobrogeni, multi dintre ei fiind, apoi, invatatori in satele din judetul Constanta. Era creat, prin urmare, un mediu national-cultural propice dezvoltarii unei constiinte nationale comune cu a fratilor din stinga Dunarii. Este elocvent faptul ca, inainte cu un deceniu de la proclamarea Independentei, romanii din sudul Dobrogei invocau necesitatea existentei unei Romanii "independente", pentru ca numai astfel ea "putea sa-si reia anticele puteri spre a putea sa domine pe primii sai supusi";.

Rep.: Numele si activitatea dobrogeanului Costache Petrescu sint putin cunoscute publicului larg.

S.L.: Din pacate, memoria afectiva a dobrogenilor este deficitara in privinta asumarii cinstirii multora dintre meritosii nostri inaintasi sau a unor evenimente istorice - ar trebui, de pilda, ca fiecare localitate dobrogeana sa aiba o strada principala denumita "14 Noiembrie 1878". Fara indoiala, simbolului romanismului dobrogean ante 1877 i se cuvine o cinstire pe masura faptelor sale. Atribuirea numelui lui Costache Petrescu liceului din Ostrov mi se pare o reparatie morala, desi cam tirzie, din partea actualelor generatii de dobrogeni; dupa cum atribuirea unor localitati din judet, bine gospodarite - cum am propus de mai multe ori -, numelor lui Carol I si Ion C. Bratianu, conducatorii Romaniei de acum 130 de ani, nu va face decit sa ateste existenta, astazi, a unei conduite national-spirituale normale, patriotice, din partea urmasilor celor care, la 1878, au vegheat la reintruparea pamintului romanesc dintre Dunare si Mare la statalitatea nationala.